

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

“Lo Nou Testament” de 1832 (1)

A l desembre del 2004 els parlava d'una important i admirable empresa científica dirigida per Armand Puig i Pere Casanellas: l'edició de totes les bíblies catalanes des de l'antiguitat fins a 1900: *Corpus Biblicum Catalanicum* (CBCat). Aquell any van aparèixer un *Èxode* i un *Levític* del segle XIV, embolcallats en uns preàmbuls, una riquesa textual i unes anotacions dignes d'una cultura de primera línia.

Ara tenim a les mans la traducció de *Lo Nou Testament* feta per Josep Melcior Prat i publicada a Londres l'any 1832, en segona edició el 1835, després a Barcelona el 1836 i per quarta vegada a Madrid el 1888: en total, 8.000 exemplars. Malgrat l'èxit indiscutible de la iniciativa, s'intentà frenar l'operació i finalment es van quedar en manuscrit la resta de traduccions bíbliques de Prat: un dels infinits sarcasmes que estem farts de suportar en aquest Estat on estem junyits vergonyosament i mesellament. Segons l'agent de la Societat a Espanya, aquesta traducció tenia poc sentit en un moment en què «el Govern intenta suprimir l'ús del català, i és prohibit a les escoles [...]. Essent els catalans una raça conquerida, sembla que hi ha la política de fer-los oblidar la llengua de llurs pares».

A part l'enorme feina estrictament filològica (de tractament i anotació del text), el volum conté unes 200 pàgines d'introduccions on s'expliquen -amb informació de primera mà i anant més enllà del que sabem de cada cosa- la vida i miracles del traductor

(a càrrec de Pau Alegre, que finalment estableix fins i tot el seu veritable nom), les línies imprescindibles de la Societat Bíblica Britànica i Estrangera, promotora de la traducció (Carme Capó) i la resta de traduccions de Prat (Casanellas i Antoni Coll). No fa gaires dies denunciava des d'aquí l'escàndol d'uns excel·lents filòlegs catalans als quals la nostra administració havia negat el reconeixement de la categoria d'investigadors. No fos cas que no ho haguessin sentit, deixin-me repetir que empreses com aquesta honoren tot un poble i tota una cultura. Esmentem, doncs, les altres persones que han posat el coll en aquest complex volum: Albert Rossich ha orientat l'operació de la fixació lingüística del text (que a mi m'ha semblat ben difícil); Josep M. Grané i Segimon Negre han revisat el text; i, en fi, Casanellas s'ha encarregat de la direcció general, de l'anotació total i (amb Coll) de la maquetació. Diguem ara -a favor dels nostres polítics- que de moment aquesta magna empresa, planificada en 42 volums, compta amb el suport públic.

Per fer la versió (que la Societat Bíblica revisava amb lupa), Prat, exiliat al Regne Unit, tenia al davant el text llatí i sis traduccions, en anglès, francès i castellà. Casanellas ha comparat la nostra versió amb totes les altres i amb els textos llatí i grec (¿calia tant esforç?). I ens dóna un minuciós glossari i un índex de tots els mots, que se suma al del volum anterior. La setmana entrant els parlaré del text pròpiament dit.*

Per fer la versió, Prat tenia el text llatí i sis traduccions, en anglès, francès i castellà

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Calés?

En una traducció recent de novel·la negra retrobo un antic sinònim de diner: *pàfies*. La novel·la està situada a la Venècia d'ara, de manera que equival a euros. Però tant se val. La pasta genera col·loquialismes. En la meua adolescència, els bitllets de cent pessetes eren *gambes*, pel color, o bé *lliures*. Quan van encunyar monedes de vint duros, de sobte vam començar a dir-ne *dòlars*. Mil peles feien un *talego*, que en castellà designa un sac semblant a les nostres taleques. L'haixix, per exemple, el compràvem per *talegos*. I encara ara es conserva alguna antiga fracció de moneda en expressions com ara quatre xavos (1/8), costar *quartos* (1/4) o tenir *cèntims* (1/100). De tots els col·loquialismes que hem dut al moneder -pàfies o pistrincs, que deriva de pasta, líquid, metàl·lic, panís...- n'hi ha un que resisteix el pas del temps. Són els *calés*, mot derivat del *caló*. El mateix nom de la llengua gitana, *caló*, designa en caló les coses fosques. Com per exemple les monedes de coure, per oposició a les de plata, més clares i dites *parnó*, que significa blanc. D'aquí ve el castellà *parné*. Tenir-ne equivalia al que abans dèiem tenir pela llarga i ara, amb l'euro, ja no sabem com anomenar.*

A peu de pàgina

DEBAT

L'editorial Herder organitza un debat sobre el totalitarisme

Des de fa un any, l'editorial Herder publica una important col·lecció de pensament. Els tres últims títols són *Una herència sin testament: Hannah Arendt* (Fina Birulés), *El concepto de lo político en la sociedad global* (Antonio Campillo) i *El totalitarismo: trayectoria de una idea límite* (Simona Forti). Precisament aquest últim tema serà el nucli del debat que s'ha organitzat per dimarts vinent, a les 19.30 h a la Sala Mirador del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, amb la

presència d'aquests tres autors i de Manuel Cruz, director de la col·lecció.

PREMI

Pere Ballart i Jordi Julià guanyen el Miguel de Unamuno d'assaig

Aquesta tarda, a l'Ajuntament de Bilbao, el crític de poesia d'aquest suplement, Pere Ballart (a la foto), i el seu col·lega, Jordi Julià, rebran el premi Miguel de Unamuno en la categoria d'assaig pel text escrit a quatre mans *Sobre islas y penínsulas. Ensayos de teoría de la literatura y literatura comparada*. Es tracta d'un assaig dedicat a l'estudi de la literatura des de la perspectiva de les

DIEGO MUÑOZ

dues disciplines que apareixen al subtítol, que s'han desenvolupat al llarg dels últims dos-cents cinquanta anys i que constitueixen (juntament amb la història de la literatura) les aproximacions més modernes a l'explicació d'aquells textos que consumim com a literatura.

MULTIMÈDIA

Edició íntegra de les dotze hores del debat històric 'Procés a l'atzar'

Editrama, l'editora de cinema i televisió de Gonzalo Herralde, es va crear el mateix any que va tenir lloc una trobada històrica al Teatre-Museu Dalí de Figueres els dies 1 i 2 de novembre del 1985. Convocada per Jorge Wagensberg per debatre el paper de l'atzar en la ciència, a la trobada hi van ser presents Peter Landsberg, Günter Ludwig, René Thom, Evry Schatzman, Ramon Margalef i Ilya Prigogine, amb la mirada participativa i expectant de Salvador Dalí. Són gairebé

12 hores de debat que Gonzalo Herralde va filmar i que ara podem veure íntegres en cinc DVD, acompanyats d'un llibre i un llibret de navegació.

NOVETAT

'En un món fet de nacions', nou recull d'articles de Joan Francesc Mira

El pensament de Joan Francesc Mira (a la foto), "un savi polièdric", com el descriu Damià Pons a l'ex-

JORDI GARCIA

tens pròleg, té un nou espai expositiu, el recull d'articles *En un món fet de nacions (i altres textos i papers)*, publicat per l'editorial mallorquina Lleonard Muntaner. Es tracta de vint-i-un textos dividits en dues parts: vuit articles de to assagístic que tenen el seu origen en conferències impartides per Mira als Països Catalans, l'Estat espanyol i el Regne Unit, i tretze aproximacions a personatges rellevants de la cultura catalana contemporània, com ara Manuel Sanchis Guarner, Alfons Cucó, Eliseu Climent, el pare Batllori, Joan Coromines, Jordi Pujol, Jaume Fuster, Harold Bloom...